

INCLUSIEF ONDERWIJS IS GEEN MYTHE

– GRIP –

Onderwijs ... een hoeksteen van
de maatschappij, een inclusieve
maatschappij waar iedereen
thuishoort en zijn plekje vindt.
Iedereen samen. Hoe sta jij daar
tegenover?

Wat is inclusief onderwijs?

Inclusief onderwijs houdt in dat de 'gewone' school openstaat voor alle leerlingen. **Uitgangspunt hierbij is het geloof in de waarde van diversiteit en het tegengaan van uitsluiting.** Voor leerlingen met extra ondersteuningsnoden of een handicap betekent inclusief onderwijs dat ze, met een eigen leertraject, aansluiten bij het gewoon onderwijs en niet doorverwezen worden naar het buitengewoon onderwijs.

In Vlaanderen wordt al enige tijd een pleidooi gehouden voor het recht op inclusief onderwijs. Onder de verenigingen die opkomen voor de rechten van personen met een handicap is daar grote eensgezindheid over.

En toch is de invulling van inclusief onderwijs niet voor iedereen dezelfde. GRIP hanteert steeds de definitie geformuleerd in het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) van 7 juli 1998¹ dat sterk aansluit bij wat het VN Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (VRPH) voor ogen heeft:

“Inclusief onderwijs gaat uit van de idee dat zoveel mogelijk (in principe alle) kinderen en jongeren kwaliteitsvol onderwijs kunnen volgen in een gewone school. Dit moet vorm krijgen in een zinvol curriculum voor elke leerling, een flexibele school- en klasorganisatie en het verstrekken van ondersteuning waar nodig. Dat inclusief onderwijs wordt gedragen door een schoolbeleid waarin alle betrokkenen participeren. Het wordt ondersteund door het onderwijsbeleid, dat daartoe specifieke en doelgerichte middelen aanreikt.”

Wat zegt/denkt Vlaanderen?

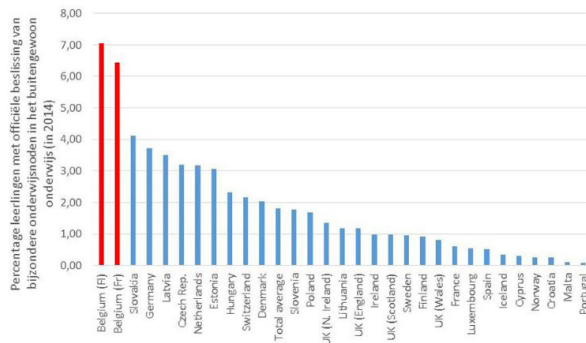
Inclusief onderwijs waarmaken, blijkt geen gemakkelijke zaak. Ondertussen blijven ouders die kiezen voor inclusief onderwijs heel wat tegenkanting ondervinden. Want de discussie over enerzijds de wenselijkheid en anderzijds de haalbaarheid van deze zuivere vorm van inclusief onderwijs, blijft het onderwijsveld in Vlaanderen beroeren. Een

Inclusief onderwijs waarmaken, blijkt geen gemakkelijke zaak.

discussiepunt is het recht op inclusief onderwijs voor leerlingen met een individueel aangepast curriculum (IAC)². Bij een aantal betrokkenen leeft de overtuiging dat afwijken van het algemeen curriculum per definitie neerkomt op de noodzaak van buitengewoon onderwijs. Zij bepleiten dan ook een lightversie van het VRPH.

Dit komt omdat Vlaanderen sinds het begin van de jaren zeventig ervoor koos om leerlingen met een leerstoornis of handicap door te verwijzen naar het buitengewoon onderwijs. Vlaanderen werd zelfs koploper in de segregatie van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (figuur 1).

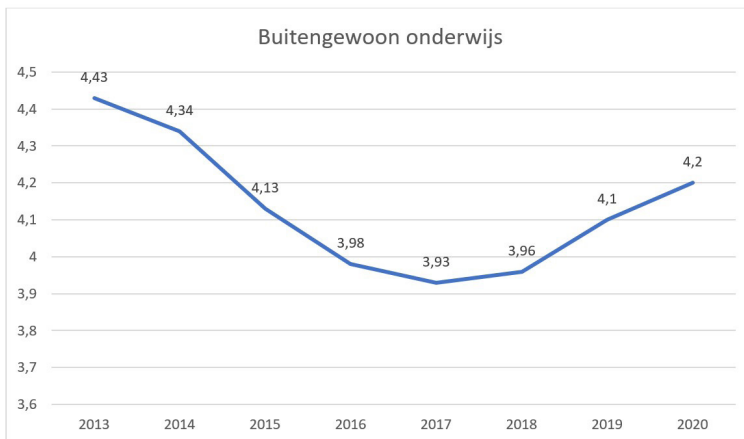
Figuur 2: Percentage leerlingen met officiële beslissing van specifieke onderwijsbehoeften in het buitengewoon onderwijs (in 2014).

Bron: European Agency for Special Needs and Inclusive Education (2018). © .

Figuur 1. Leerlingen in speciale scholen en klassen in % van de totale schoolbevolking³

En dat zijn we nog steeds. Het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs is de laatste jaren opnieuw aan het stijgen (figuur 2).

Figuur 2. Procentueel aantal leerlingen buitengewoon onderwijs
(Bron: Departement Onderwijs en Vorming, 2022)

In Vlaanderen moeten er dus nog heel wat stappen gezet worden om kwalitatief inclusief onderwijs waar te maken. **Er is dringend een mindshift nodig.**

M-decreet

Het M-decreet⁴ wou deze mindshift teweegbrengen. Tot op vandaag is zowel in de brede maatschappij als in het onderwijsveld nog niet iedereen overtuigd dat kwalitatief onderwijs gelijk staat aan inclusief onderwijs. Nochtans had het M-decreet duidelijke doelstellingen voor ogen:

- eerst gewoon onderwijs, dan buitengewoon onderwijs (**Mindshift**)
- recht op redelijke aanpassingen⁵ (**Meesterschap**);
- recht op inschrijven in een school voor gewoon onderwijs (**Meer inclusie**);
- nieuwe types in buitengewoon onderwijs (**Modernisering**);
- nieuwe toelatingsvoorwaarden buitengewoon onderwijs (**Medezeggenschap**);
- ondersteuning voor het gewoon onderwijs (**Middelen voor meesterschap**).

Dankzij het M-decreet is het inschrijvingsrecht gewaarborgd voor alle leerlingen, ongeacht ze een handicap hebben of niet. Scholen kunnen leerlingen met een handicap dus niet zomaar weigeren. Zij moeten meer inspanningen leveren om leerlingen met extra noden onderwijs binnen het gewoon onderwijs aan te bieden. **Hierdoor wordt de roep naar meer middelen voor ondersteuning steeds groter.**

Verschillende keren werd het budget voor ondersteuning in het gewoon onderwijs verhoogd⁶ en de ondersteuningsnetwerken werden in 2017 hervormd. **Maar de gewone scholen, hun leerkrachten en ook de ouders blijven aangeven dat het M-decreet nog voor onvoldoende ondersteuning zorgt voor zowel leerlingen als leerkrachten.** En dat

Het M-decreet waarborgt het inschrijvingsrecht voor alle leerlingen, ongeacht ze een handicap hebben of niet.

is een groot probleem, want zonder de nodige ondersteuning lukt het niet in het gewoon onderwijs en stappen leerlingen opnieuw over naar het buitengewoon onderwijs (zie figuur 2, pagina 34).

Decreet Leersteun

In het najaar van 2019 kondigde minister van Onderwijs Ben Weyts aan dat het M-decreet afgeschaft zou worden en vervangen door een nieuw decreet: het Decreet Leersteun. In eerste instantie sprak de minister over het verder uitbouwen van het inclusief onderwijs maar al snel ging zijn communicatie over “de leerling op de juiste plaats en gewoon onderwijs als het kan”. **Ondertussen wordt de invoering van het Decreet Leersteun⁷ steeds meer uitgesteld.** oorspronkelijk was het de bedoeling om dit decreet in te voeren op 1 september 2021. In stilte werd de deadline verschoven naar 1 september 2022. Het is duidelijk dat dit voor het onderwijsveld opnieuw onhaalbaar is. De minister wil duidelijk de ‘snelle’ invoering van het M-decreet niet herhalen. Uiteindelijk is bekend gemaakt dat het Decreet Leersteun zal ingaan op 1 september 2023. Is dit decreet een vooruitgang voor het inclusief onderwijs? Dat zal de komende jaren duidelijk worden.

Handvaten tot meer inclusief onderwijs

Wat is er nodig om inclusief onderwijs in Vlaanderen verder uit te bouwen?

ER IS NOOD AAN EEN LANGETERMIJNVISIE RICHTING ÉÉN INCLUSIEF ONDERWIJSSYSTEEM

Overeenkomstig het VRPH pleit GRIP voor één inclusief onderwijssysteem. Art. 24 en General Comment n°4 van dit verdrag stellen immers duidelijk dat Staten die het verdrag ondertekenen, een inclusief onderwijssysteem moeten uitbouwen en het recht op inclusief onderwijs moeten garanderen:

“De Staten die Partij zijn erkennen het recht van personen met een handicap op onderwijs. Teneinde dit recht zonder discriminatie en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, waarborgen Staten die Partij zijn een inclusief onderwijssysteem op alle niveaus en voorzieningen voor een leven lang leren.”

Ook in de Grondwet wordt het recht op inclusief onderwijs gevrijwaard via artikel 22ter:

“Iedere persoon met een handicap heeft recht op volledige inclusie in de samenleving, met inbegrip van het recht op redelijke aanpassingen.”

Momenteel is er geen langetermijnvisie om dit inclusiesysteem te realiseren. Geen enkele minister van Onderwijs werkte tot op heden een plan uit om te evolueren naar één inclusiesysteem. Hierdoor blijft er een verdeeldheid in het onderwijslandschap en is het einddoel niet duidelijk.

REDELIJKE AANPASSINGEN DIENEN EEN VANZELFSPREKENDHEID TE ZIJN

In het inclusief onderwijs staan de ondersteunende maatregelen centraal met de redelijke aanpassingen als basis. **Het zorgcontinuüm stuurt dan ook aan op een brede basiszorg binnen de scholen.** Ook overleg tussen verschillende betrokken actoren zoals leerling, ouders, CLB, thuisbegeleider, ondersteuner en/of leerlingbegeleider wordt als een meerwaarde gezien.

Sinds 1 september 2015 is het verlenen van redelijke aanpassingen een recht voor elk kind (M-decreet)⁸. Het is bovendien niet meer noodzakelijk om een handicap of een stoornis met een attest te bewijzen. Het niet verlenen van redelijke aanpassingen is discriminatie⁹.

Onder een redelijke aanpassing wordt verstaan: een maatregel die het effect van de beperking neutraliseert waarmee een persoon met een handicap te maken krijgt in een onaangepaste (school)omgeving. De aanpassingen die men doet kunnen allerlei zijn. Soms wordt de uitdrukking **‘proportionele aanpassingen’** gebruikt in plaats van redelijke aanpassingen. Een aanpassing is redelijk als deze de participatie van de leerling bevordert aan de les of het schoolgebeuren. En de aanpassing en alles wat deze met zich meebrengt, dus in verhouding staat tot de

Het verlenen van redelijke aanpassingen is een recht voor elk kind.

kwaliteit van het bekomen resultaat.

Omdat het begrip 'redelijke aanpassingen' een vaag begrip is, schreven de Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie een protocol ten gunste van de personen met een handicap.

Afwegen of een aanpassing redelijk is (of niet) en in verhouding staat tot de kwaliteit van het bekomen resultaat, kan dus aan de hand van de criteria. Tot nu toe bepalen de scholen aan de hand van deze criteria zelf welke aanpassingen ze kunnen doen en welke niet. Er is geen instantie die hierover waakt. Er is ook weinig informatie terug te vinden over hoe de scholen de regelgeving in de praktijk omzetten. Maken de scholen gebruik van de criteria uit het protocol of maken ze gebruik van eigen criteria?

Als een leerling een nood ondervindt, en de school doet geen redelijke aanpassing die de nood wegwerkt, spreekt men in de wetgeving over discriminatie (Unia, 2019).

De laatste jaren hebben veel scholen hierin al een lange weg afgelegd en zijn verschillende redelijke aanpassingen een deel van de schoolcultuur geworden. Denk bijvoorbeeld aan een aangepast lettertype voor alle leerlingen, meer tijd voor alle leerlingen of het voorhanden zijn van een hoofdtelefoon voor leerlingen die zich moeilijker kunnen focussen. Maar er is zeker nog marge. **Hoe breder de basiszorg, hoe minder redelijke aanpassingen er nodig zijn en hoe meer men het onderwijs ontwerpt volgens het Universal Design for Learning principe: zo weinig mogelijk uitzonderingen, zo veel mogelijk inclusief.**

CONFORM TAALGEBRUIK

Door het M-decreet werden een aantal begrippen geïntroduceerd zoals: inclusief onderwijs, redelijke aanpassingen, Universal Design for Learning (UDL)¹⁰, handelingsgericht werken (HGW)¹¹, handelingsgerichte diagnostiek (HGD)¹², zorgcontinuüm¹³, enzovoort. Deze begrippen vormen momenteel de basis voor het inclusief onderwijs en zijn zelfs bij velen al ingeburgerd. Het is dus belangrijk om bij de verdere uitrol van het inclusief onderwijs gebruik te blijven maken van deze begrippen.

GEEF JONGEREN EN OUDERS EEN STEM TIJDENS HET INCLUSIETRAJECT

In de vorige legislatuur (2014-2019) liet minister van Onderwijs Hilde Crevits een onderzoek uitvoeren over de beleidsparticipatie van organisaties van ouders van kinderen met een handicap. In het onderzoeksproject beleidsparticipatie van ouder- en belangenorganisaties van personen met een handicap in onderwijs (belangenorganisaties van personen met specifieke onderwijsbehoeften en de erkende ouderkoepels, 2018) kwam naar voren dat er nood is aan formeel overleg. Dit werd tot op heden nog niet gerealiseerd.

Ook worden ouders niet altijd gerespecteerd, waardoor ze geen medezeggenschap hebben over hun eigen kind. Noch bij de inschrijving, noch bij het bepalen van de ondersteuning. **Het is nodig om de keuzevrijheid en betrokkenheid van de ouders en jongeren ook bij de concrete uitwerking van de ondersteuning voor ogen te houden.**

Ouders hebben niet altijd medezeggenschap over hun eigen kind.

VOLDOENDE EN GEPASTE ONDERSTEUNING

Onderwijs is een collectief gebeuren. Maar een individueel recht op ondersteuning betekent dat hoe meer de ondersteuning specifiek en geïndividualiseerd verloopt, hoe meer de regie in handen van het kind, de jongere of van de ouders komt. **Een individueel recht op ondersteuning wil dus zeggen dat voldoende rekening wordt gehouden met ieders eigenheid.** Elke burger, en dus ook elke persoon met een handicap, is anders en heeft eigen ondersteuningsbehoeften. Dit kadert ook binnen een emancipatorische shift van gehandicaptenzorg naar ondersteuning van personen met een handicap. Het eigenaarschap verschuift: traditioneel is de zorg in handen van de zorgaanbieder (ook bij vraaggestuurde zorg), de ondersteuning dient in handen te komen van de persoon met een handicap zelf, overeenkomstig het recht op zelfbeschikking.

Twee absolute basisprincipes van persoonsgebonden ondersteuning

zijn: de ondersteuning is op maat van het individu; en de persoon heeft er zelf zeggenschap en controle (eigenaarschap) over. Hier is dus waakzaamheid geboden, zodat samenwerkingsverbanden tussen scholen (gewoon en buitengewoon onderwijs) geen dwingende keuzes opleggen over ondersteuning binnen het gewoon onderwijs. In het nieuwe ondersteuningsmodel hebben kinderen en hun ouders met een (gemotiveerd) verslag¹⁴ type basisaanbod, 3 of 9, deze vrijheid niet.

Ook wordt bij de ondersteuning van leerlingen met een handicap nog te weinig aanbod-gestuurd gewerkt in plaats van vraaggestuurd. Dit gebeurt op basis van een medisch model, waarbij medische diagnoses doorslaggevend zijn voor het vastleggen van de ondersteuning. Er wordt te weinig een analyse gemaakt van de specifieke ondersteuningsbehoeften van de leerling. Ondersteuning wordt aangeboden op basis van het aanbod voor een groep kinderen en jongeren, gedefinieerd op basis van een gemeenschappelijke stoornis en/of criterium. Dit medische model draagt er in sterke mate toe bij dat diagnosestelling heel snel neerkomt op doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs, omdat men de typologieën blijft aanhouden.

METEN IS WETEN

Momenteel worden heel weinig gegevens over inclusief onderwijs bijgehouden. Zo weten we niet exact hoeveel leerlingen geweigerd worden of hoeveel inschrijvingen ontbonden worden. Hoeveel leerlingen volgen les in het gewoon onderwijs met een persoonlijk assistent? Welk effect heeft de extra ondersteuning op de leerling?

Om naar één kwaliteitsvol onderwijssysteem te evolueren, zijn er nog heel wat veranderingen nodig. Er is dus nood aan veranderingsmanagement gebaseerd op data en met een uitgesproken doel voor ogen. Hiervoor is er nood aan een beginsituatie-analyse en zullen de vorderingen goed in kaart dienen gebracht te worden.

BLIJF SCHOOL- EN ONDERSTEUNINGSTEAMS PROFESSIONALISEREN

Veel leerkrachten schetsen hun klas als een klas met veel diversiteit: leerlingen met DCD¹⁵, dyslexie¹⁶, dysorthografie¹⁷, ADHD¹⁸, moeilijke thuissituatie, problemen met de Nederlandse taal, laag zelfbeeld, enzovoort. **In het onderwijs bepaalt men de zorg van een leerling aan de hand van zorgcontinuüm¹⁹.** Veel voornoemde leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften horen in dit continuüm in fase 0 en 1. Een kleiner aantal leerlingen belandt

in fase 2 en 3²⁰. Deze laatste groep leerlingen krijgt hiervoor extra ondersteuning vanuit een ondersteuningscentrum, waar schoolteams terecht kunnen met hun vragen²¹.

Toch blijft de vraag naar extra ondersteuning binnen het onderwijs groot. Niet alleen van leerkrachten, maar ook van leerlingen en hun ouders. Leerkrachten moeten opgeleid worden in het werken met de diversiteit in hun klas. **Er heerst ook een handelingsverlegenheid bij de schoolteams.** Om hierin tegemoet te komen zal er via het Decreet Leersteun ingezet worden op het professionaliseren van schoolteams met betrekking tot fase 0 en 1. **Met andere woorden, 'Levenslang Leren' - dat door de Vlaamse overheid gepromoot wordt - is ook binnen het onderwijs van cruciaal belang.** Maar wanneer krijgen leerkrachten hiervoor de tijd? En gaat dat dan weer ten koste van uren ondersteuning van de leerlingen? Inzichten, visies, methodes evolueren met de tijd. Professionaliseren of Levenslang Leren dient ingebouwd te worden in de loopbaan van een schoolteam.

Professionaliseren of Levenslang Leren dient ingebouwd te worden in de loopbaan van een schoolteam

PERSOONLIJKE ASSISTENTIE IS EEN HEFBOOM TOT INCLUSIEF ONDERWIJS

Om inclusief onderwijs verder effectief uit te bouwen, zal de minister van Onderwijs zijn collega's binnen de Vlaamse en federale regering best aanspreken om middelen voor ondersteuning binnen hun beleidsdomeinen te heroriënteren en prioritair in te zetten voor inclusief onderwijs.

In de eerste plaats moet persoonlijke assistentie opgenomen worden als hefboom voor inclusief onderwijs. Zonder zal men immers nooit kunnen tegemoet komen aan al de gestelde ondersteuningsvragen.

Vanuit het pleidooi voor geïntegreerde ondersteuningsbudgetten, geloven wij dat de persoonsgebonden ondersteuningsbudgetten best gefinancierd worden door het beleidsdomein Welzijn. Voor de invulling daarvan hebben we de praktijken, richtlijnen en mogelijkheden van het PAB voor ogen. Binnen

de huidige context van de wachtlijsten en het prioriteringsbeleid zal het aangewezen zijn om het beleidsdomein Welzijn op zijn verantwoordelijkheid te wijzen. Het VAPH kan niet antwoorden op de vraag hoeveel PAB's worden ingezet in het inclusief onderwijs.

We schatten ook in dat vragen om een PAB om inclusief onderwijs te lopen, een lagere prioriteit kent dan een vraag tot opname in een semi-internaat of internaat, wat de keuze voor inclusief onderwijs natuurlijk bemoeilijkt.

Aansluitend bij ons voorstel om binnen een drietrapsysteem voor leerlingen in fase 3 met een leerlinggebonden budget te werken, moet het mogelijk gemaakt worden om een persoonsgebonden budget vanuit domein Welzijn te combineren met een leerlinggebonden budget vanuit domein Onderwijs.

Dit houdt concreet in dat de financiering van de ondersteuning bij het schoolgaan niet enkel een collectief verhaal is, maar ook een individueel verhaal. Vanuit onderwijs zal dit een andere benadering vragen, want onderwijs wordt nu vooral als collectief aanbod uitgewerkt. **We hebben drie trappen voor ogen die mogelijks samenvallen met de indeling van het huidige zorgcontinuüm:**

- **TRAP 1** = brede basis (fase 0 en 1 van het zorgcontinuüm). Scholen kunnen rekenen op voldoende middelen om alle leerlingen binnen de basiszorg en verhoogde zorg intern voldoende en kwalitatief te ondersteunen.
- **TRAP 2** = uitbreiding van zorg (fase 2 van het zorgcontinuüm). Scholen voor gewoon onderwijs krijgen budget voor een extra, systeemgerichte ondersteuning voor (geïdentificeerde) leerlingen binnen de fase van uitbreiding van zorg (leerlingen met een gemotiveerd verslag). Ze krijgen daarbij ruime marge (beleidsvoerend vermogen) in de besteding van deze middelen. Vanaf deze fase is ook leerlinggebonden ondersteuning mogelijk (vroegere GON) en kan naast een systeemgerichte financiering ook een leerlinggebonden financiering toegepast worden.

- **TRAP 3** = zorg op maat (fase 3 van het zorgcontinuüm). Het genereren van middelen bij leerlingen in fase 3 (IAC of verslag voor toegang tot buitengewoon onderwijs) verloopt leerlinggebonden (leerlinggebonden financiering). Het pakket aan middelen voor ondersteuning wordt beheerd in onderling overleg tussen de ouders en de school voor gewoon onderwijs.

GOEDE SAMENWERKING TUSSEN VERSCHILLENDE BELEIDSDOMEINEN IS EEN NOODZAAK

Regelingen voor (terugbetaling van) logo en kiné zijn ontstaan ten tijde van het duaal systeem gewoon/buitengewoon onderwijs. **Het is aangewezen dit op te nemen voor alle leerlingen met een verslag binnen het gewoon onderwijs.**

Daarnaast moet ook het probleem rond de medische handelingen een inclusie-gerichte oplossing krijgen. Dit mag evenwel niet verward worden met de vaststelling dat heel wat leerlingen met mildere leerproblemen beroep doen op logo en kiné wegens tekorten op het vlak van leezorg binnen de gewone school. Wij hebben hier alle leerlingen voor ogen met een heel duidelijke nood aan logo en kiné, waar binnen het buitengewoon onderwijs (meestal gratis) aan tegemoet gekomen wordt.

Vanaf 1 september 2019 is begeleiding door medisch, paramedisch, sociaal, psychologisch en orthopedagogisch personeel opgenomen voor de leerlingen met een verslag type 2, 4, 6 of 7. Dit is echter nog niet mogelijk voor leerlingen met een verslag type basisaanbod, 3 of 9.

Deze leerlingen stoten nog steeds op een reeks knelpunten die verband houden met regelgeving zowel op Vlaams als op federaal niveau. Afstemmen met het federale niveau zal hiertoe aangewezen zijn teneinde nieuwe, gepaste regelgeving te ontwikkelen die aansluit bij de verdere ontwikkeling van inclusief onderwijs voor iedereen.

ALLE LEERLINGEN DIENEN HET RECHT TE HEBBEN OM ZICH IN TE SCHRIJVEN IN HET INCLUSIEF ONDERWIJS

Om te kunnen spreken van een recht op inclusief onderwijs is er een stevig inschrijvingsrecht nodig. Dit moet discriminatie voorkomen: je weigert niet iemand op basis van zijn/haar/hun handicap. Dit wordt ook duidelijk gesteld in het VRPH en juridisch gezien moet het VN-Verdrag op het vlak van anti-discriminatie direct doorwerking krijgen in de Belgische wetgeving.

Dankzij het M-decreet dat van kracht werd op 1 september 2015, kan doorverwijzen naar het buitengewoon onderwijs enkel als de leerling het gemeenschappelijk curriculum niet kan aanhouden. Ook voor kinderen die nood hebben aan een individueel aangepast curriculum kan een school enkel weigeren als de nodige aanpassingen disproportioneel zijn. De school schrijft wel eerst in onder 'ontbindende voorwaarden' om een toetsing te kunnen doen van de redelijke aanpassingen.

Het inschrijvingsrecht blijft ingebed in het nieuwe Decreet Leersteun. Toch is er een nuanceverschil merkbaar. Het M-decreet sprak over 'Eerst gewoon onderwijs, dan buitengewoon onderwijs'.

Het Decreet Leersteun heeft een ander uitgangspunt: 'Elk kind op de juiste plaats: gewoon onderwijs waar het kan, buitengewoon onderwijs waar nodig'. De visie op het inschrijvingsrecht verandert dus, al blijft de procedure dezelfde. Dit wekt de indruk dat scholen leerlingen met een verslag opnieuw gemakkelijker weigeren, met de argumentatie dat het gewoon onderwijs niet de juiste plaats is voor hen. Minister Weyts benadrukt in de media steeds dat scholen leerlingen met een grote ondersteuningsnood kunnen weigeren²². Je kan dit eigenlijk catalogeren onder fake nieuws, aangezien er niets is gewijzigd aan de procedure. En dat is maar goed ook. Het inschrijvingsrecht is immers het basisbeginsel om te kunnen spreken over inclusief onderwijs.

Conclusie

Elk van ons is voorstander van kwaliteitsvol onderwijs voor alle kinderen. Kwaliteitsvol onderwijs betekent voor GRIP inclusief onderwijs. Is dit de gemakkelijkste weg? Zeker niet! Maar alle kinderen zijn het waard om op een respectvolle en inclusieve manier behandeld te worden. Daarom willen we terugkomen op de volgende belangrijke elementen in het groeien richting een inclusiever onderwijssysteem:

- **Er is nood aan een langetermijnvisie richting één inclusief onderwijssysteem.**

België ratificeerde het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap in 2009. Tot op vandaag is het niet duidelijk hoe Vlaanderen naar één inclusief onderwijssysteem zal evolueren. We beseffen dat deze evolutie gradueel is en tijd vraagt, maar we hadden al veel verder kunnen staan als de politiek in 2009 een duidelijk tijdspad had uitgewerkt. Laten we niet nog jaren wachten om een plan uit te werken.

- **Persoonlijke assistentie is een hefboom voor inclusief onderwijs.**

Een tekort aan ondersteuning komt regelmatig naar boven bij het niet slagen van een inclusietraject. Persoonlijke assistentie zou dit voor een stuk kunnen opvangen. Er zijn echter enorme wachtlijsten voor de uitbetaling van het persoonlijk assistentiebudget bij minderjarigen. Het wegwerken van deze wachtlijsten zou een grote stap vooruit zijn voor het inclusief onderwijs.

- **Geef jongeren en ouders een stem tijdens het inclusietraject.**

Meestal worden dingen beslist zonder te luisteren naar de stem van

de jongeren en hun ouders. Dit is in strijd met het NOOZO-principe²³. Hierin speelt ook de ervaringsdeskundigheid een grote rol. Gebruik maken van ervaringsdeskundigheid binnen het beleid of binnen een persoonlijk traject is een grote meerwaarde.

We doen een oproep aan alle beleidsmakers: durf er voor te gaan. Kies voor de kinderen en jongeren in plaats van ingeburgerde maatschappelijke structuren. Kies voor hun toekomst, wees hun stem en heb de moed om structuren te doorbreken en innovatief te werk te gaan.

GRIP

GRIP is de mensenrechtenorganisatie van en voor personen met een handicap in Vlaanderen. GRIP pleit voor inclusief onderwijs: iedereen samen. We vinden dat leerlingen met een leerstoornis of leerlingen met een handicap het best naar de gewone school gaan. Het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap (VRPH) is ons uitgangspunt. Verschillende landen hebben reeds stappen gezet richting één inclusief onderwijssysteem. Inclusief onderwijs: het is dus geen mythe.

www.gripvzw.be

EINDNOTEN

- 1 Advies over inclusief onderwijs (vlor.be)
- 2 Leerlingen met een Individueel Aangepast Curriculum (IAC) volgen les in het gewoon onderwijs maar volgen niet de leerdoelen van de andere leerlingen maar krijgen een aangepast leerprogramma met leerdoelen op maat. Dit heeft echter als gevolg dat ze hoogstwaarschijnlijk niet het diploma zullen behalen zoals de andere Tabelleerlingen.
- 3 Europees Agentschap Ontwikkeling van onderwijs voor leerlingen met specifieke behoeften (gegevens per land van 2014/2015)
- 4 Het M-decreet (decreet van 21 maart 2014 - maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften) is vanaf september 2015 in werking.
- 5 Een redelijke aanpassing verandert iets aan een omgeving, waardoor die toch toegankelijk wordt voor een persoon met een handicap. Zo'n maatregel neutraliseert het effect van de onaangepaste omgeving waarmee een persoon met een handicap te maken krijgt.
- 6 Maar tegelijkertijd werden er ook besparingsmaatregelen doorgevoerd in het onderwijs.
- 7 Conceptnota Decreet Leersteun en Ontwerp van decreet over leersteun
- 8 <https://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1024474.html>
- 9 https://www.unia.be/files/Documenten/Publicaties_docs/Overleg_rond_redelijke_aanpassingen_op_school.pdf
- 10 UDL is een kader dat handvaten geeft om een visie die staat voor inclusie in de praktijk om te zetten door de les zo te organiseren dat er zo weinig mogelijk redelijke aanpassingen nodig zijn. Universal Design for Learning: 4 misverstanden – Klasse
- 11 HGW is een systematische manier van werken, waarbij het aanbod afgestemd is op de onderwijsbehoeften en de basisbehoeften van de leerling. Aan de hand van de kenmerken wordt gekeken welke onderwijsbehoeften het betreffende kind heeft. Het onderwijs wordt daarop aangepast. ADP_Handelingsgericht werken.pdf (prodiagnostiek.be)
- 12 HGD geeft antwoord op diagnostische vragen, zoals wat gaat goed en wat kan beter?

(overzicht), hoe kunnen we deze situatie begrijpen? (inzicht), welke aanpak heeft de grootste kans van slagen? (uitzicht) en was de aanpak effectief (terugblik)? ADP_Handelingengericht diagnosticeren.pdf (prodiagnostiek.be)

13 Het zorgcontinuüm beschrijft hoe het zorgbeleid in de school kan uitgebouwd worden. Het bestaat uit vier fasen: brede basiszorg, verhoogde zorg, uitbreiding van zorg en overstap naar school op maat. Prodiagnostiek | mee(r) met diagnostiek

14 Als een leerling een gemotiveerd verslag heeft dan kan die leerling extra ondersteuning ontvangen van een ondersteuningsnetwerk als die leerling school loopt in het gewoon onderwijs en volgt die leerling het gemeenschappelijk curriculum. De leerling moet dus de leerdoelen bereiken zoals alle andere leerlingen.

Als een leerling een verslag heeft dan kunnen de ouders de leerling laten schoollopen in het gewoon onderwijs met een individueel aangepast curriculum (IAC) of in het buitengewoon onderwijs. Leerlingen met een IAC krijgen doelen op maat. Hierdoor kunnen ze wel niet het attest behalen zoals de andere leerlingen.

15 Developmental Coordination Disorder of DCD is een coördinatie-ontwikkelingsstoornis. Kinderen met DCD hebben een achterstand in de ontwikkeling van motorische vaardigheden en moeite met het coördineren van bewegingen.

16 Dyslexie is een leerstoornis en komt tot uiting bij het lezen en/of schrijven.

17 Dysorthografie is een leerstoornis en is een spellingsstoornis.

18 Attention Deficit Hyperactivity Disorder, afgekort ADHD is een stoornis waarbij men sneller reageert op prikkels, zoals impulsen, stemmingen en gebeurtenissen. Dit kan ertoe leiden dat personen met ADHD zich moeilijk kunnen concentreren en snel afgeleid raken.

19 Het zorgcontinuüm beschrijft hoe het zorgbeleid in de school kan uitgebouwd worden. Het bestaat uit vier fasen: brede basiszorg (fase 0), verhoogde zorg (fase 1), uitbreiding van zorg (fase 2) en individueel aangepast curriculum (fase 3). ADP_Zorgcontinuüm in de leerlingenbegeleiding.pdf (prodiagnostiek.be)

20 Meer info hierover vind je op www.prodiagnostiek.be.

21 Een ondersteuningscentrum ondersteunt leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

in de gewone school vanaf fase 2 in het zorgcontinuüm.

22 <https://www.gripvzw.be/nl/artikel/486/minister-weyts-neemt-het-recht-op-inclusief-onderwijs-niet-serieus>

23 NOOZO staat voor “niets over ons, zonder ons”. Dit is de slogan die personen met een handicap gebruiken om inspraak te eisen. Via NOOZO kunnen personen met een handicap hun ervaringen inbrengen. Ze werken actief mee aan adviezen om het beleid te verbeteren maar het gaat evenzeer over het persoonlijk traject.